

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-88>

УДК 338.246:658.11

МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ: ДИНАМІКА І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

METALLURGICAL COMPLEX OF UKRAINE: DYNAMICS AND PROSPECTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT

Забашта Євген Юрійович

PhD, асистент,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4403-8737>**Zabashta Eugen**

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Статтю присвячено дослідженню металургійного комплексу України. Метою статті є дослідження металургійного комплексу України, а саме динаміки і перспективи його інноваційного розвитку. Обґрунтовано та досліджено обсяг реалізованої продукції металургійних підприємств України. В статті досліджено вартість основних засобів металургійних підприємств України. Проаналізовано показники експорту та імпорту металургійних підприємств України. В роботі обґрунтовано та досліджено динаміку індексів промислової продукції металургійних підприємств. В статті зазначено, що стан та динаміка розвитку металургійного комплексу України є галузевим фільтром. Зазначено та обґрунтовано, що короткострокові перспективи розвитку металургійного сектора залишаються несприятливими через відсутність джерел зростання, обмеженості зовнішнього та внутрішнього ринків, веденням бойових дій в Україні і уповільнення світової економіки.

Ключові слова: підприємство, інноваційний розвиток, розвиток металургійної галузі, металургійний комплекс, металургійні підприємства.

The article is devoted to the study of the metallurgical complex of Ukraine. The purpose of the article is to study the metallurgical complex of Ukraine, namely the dynamics and prospects of its innovative development. The number of enterprises by types of economic activity is analyzed and studied. The volume of sold products of metallurgical enterprises of Ukraine is substantiated and studied. The article studies the cost of fixed assets of metallurgical enterprises of Ukraine. The export and import indicators of metallurgical enterprises of Ukraine are analyzed. The work substantiates and studies the dynamics of industrial production indices of metallurgical enterprises. Short-term prospects for the development of the metallurgical sector remain unfavorable due to the lack of sources of growth, limited external and internal markets, hostilities in Ukraine and the slowdown of the world economy. In order to determine the impact of macroeconomic factors on the innovative capabilities of metallurgical enterprises, an analysis of expert assessments was carried out using the method of paired comparisons based on multidimensional ranking. The article states that the state and dynamics of the development of the metallurgical complex of Ukraine is an industry filter that determines the innovative capabilities of the metallurgical complex of Ukraine and contributes to increasing their competitiveness in the Ukrainian market. The mismatch between metal processing technologies and the production of the finished product is one of the main problems that hinder the development of the industry at the current stage. It is obvious that without attracting foreign investment, the transition of the industry to modern production processes will be impossible, since the financial resources of companies will not be enough to implement such large-scale projects. It is noted and substantiated that the short-term prospects for the development of the metallurgical sector remain unfavorable due to the lack of sources of growth, limited external and internal markets, hostilities in Ukraine and the slowdown in the world economy.

Keywords: enterprise, innovative development, development of the metallurgical industry, metallurgical complex, metallurgical enterprises.

Постановка проблеми. В Україні необхідно сформулювати нову модель розвитку, яка повинна забезпечити економічне зростання не за рахунок експорту сировинних ресурсів, а за

рахунок виробництва та експорту високотехнологічної продукції, продукції, яка відповідає світовим стандартам якості. Усе це повинно стати основою інноваційної стадії економіч-

ного розвитку країни і створення відповідної інфраструктури. Головною метою країни в питанні досягнення стійкого розвитку має стати підвищення попиту на інновації серед підприємств і як наслідок є її трансформація економіки в інноваційну. що для вирішення зазначених проблем на металургійних підприємствах для підвищення конкурентоспроможності рекомендується прискорення темпів оновлення металургійного виробництва на інноваційній основі, впровадження ресурсно- та енергозберігаючих технологій, розширення якісного та розмірного асортименту готового прокату з високим рівнем переділу, впровадження екологічних технологій.

Інакше кажучи, саме інноваційна діяльність металургійного підприємства дозволяє господарюючому суб'єкту отримати незаперечні конкурентні переваги в порівнянні з іншими гравцями ринку. Це дозволяє суттєво посилити ринкову позицію підприємства та додати йому конкурентних переваг. Іншим не менш важливим аргументом на користь здійснення інноваційної діяльності для металургійного підприємства є більш раціональне використання його ресурсної бази на реалізацію перспективних інноваційних проєктів, а також проведення досліджень в своїй області.

Однак, не менш важливим в інноваційної діяльності підприємства є те, наскільки ефективно і раціонально підприємство і його керівництво можуть розпорядитися наявними ресурсами в умовах мінливого зовнішнього середовища, тобто які інноваційні можливості має підприємство. З метою підвищення продуктивності праці на металургійних підприємствах, необхідно провести їх модернізацію, оскільки українська технологічна сфера на 95% належить до III та IV технологічних укладів, а отже, праця в цих галузях приречена на знижену продуктивність. Необхідно переорієнтувати промислові підприємства з простого видобутку сировини на виробництво готової продукції з високою доданою вартістю, наприклад, у 2021-му 20% українського експорту становили чорні метали й лише 2% – вироби з них.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний науковий внесок у вивчення проблем інноваційного підприємництва зробили такі вчені: В. В. Зянько, С. М. Ілляшенко, А. В. Гриньов, О. М. Гавриш, Я. А. Жаліло, Ю. М. Бажал, В. В. Стадник, О. Ю. Івченкова та інші. Серед іноземних науковців слід виділити тих, хто у своїх наукових працях досліджують інноваційне підприємництво, серед

них можна виділити: Teece D. J., Sanchez J. C., Shumpeter Y., тощо.

В цих дослідженнях проаналізовано та досліджено рівень інноваційно-технологічної бази та результати роботи інноваційного підприємництва, також розглянуто чинники ефективності та напрями підвищення конкурентоспроможності продукції і потенціалу інноваційних підприємств України, в дослідженнях розглянуто стратегії оздоровлення і надано рекомендації щодо виходу української металургії з кризового стану. Постійні зміни у світовому металургійному виробництві потребують подальших досліджень, які передбачають впровадження інноваційних шляхів підвищення ефективності розвитку металургійного комплексу України, що дозволить в майбутньому збільшити конкурентоспроможність металургії на міжнародному ринку, особливо ринку Європейського Союзу (ЄС) та тим самим може стати передумовою зростання обсягів експорту в майбутньому.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження металургійного комплексу України, а саме динаміки і перспективи його інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світовий досвід господарювання у країнах Європейського Союзу (ЄС) свідчить про те, що існують дві моделі підприємництва (класична та інноваційна), але на практиці можливе їх поєднання. Для України важливий досвід розвитку інноваційного підприємництва, на прикладі металургійного підприємства. Світова криза та війна в Україні негативно позначилася на металургійному комплексі України, який належить великому приватному капіталу. Криза знаходить своє відображення у надвиробництві чорних металів, зменшенні попиту на неякісну металеву продукцію, посиленні конкуренції та появи нових виробників на світових ринках (таких як Китай, Індія та Південна Корея).

У порівнянні з розвиненими країнами українські металургійні компанії мають великі технічні відставання та більшу енергоємність, що призвело до збільшення витрат на виробництво та зниження конкурентоспроможності. Металургійні компанії мають високий рівень зносу обладнання, а їхня технологія не є конкурентоспроможною та застаріла. Тому систематичні проблеми, з якими стикаються українські металургійні підприємства, зумовлені необхідністю впровадження інноваційних технологій, переобладнання виробничих технологій та процесів, поліпшення якості

кольорових металів та чорних металів, виробництва нових марок сталі та класифікації прокату металів.

Один з деяких позитивів у плані модернізації – розширення використання підприємствами пиловугільного палива в доменному виробництві. Впровадження цієї технології стало особливо актуальним в умовах підвищення ціни й обмеження поставок газу. Безумовно, цей корисний напрям розвитку металургії і його треба підтримувати. Головна проблема металургії полягає в тому, що підприємства країни в той період, коли був попит на їх продукцію й був сплеск цін на світових ринках, не вкладали кошти в модернізацію. У підсумку металургійна галузь України виявилася низьконкурентною [7].

Зниження кількості підприємств викликано втратою частини заводів у Донецькій та Луганській областях, це коксохімічні заводи, зокрема, Ясинуватський, Макіївський, Харцизький трубний і сталеканатний заводи, металургійні заводи у Єнакієво, Маріуполі, Донецьку, Алчевську й Макіївці, що призвело до скорочення виробництва на 15% (табл. 1).

Обсяг реалізованої продукції металургійної галузі у 2018–2022 рр., як видно з табл. 2, має тенденцію до збільшення (температурного приросту 71,9%). Темп приросту металургійного виробництва становить 70,0%, темп приросту виробництва готових металевих виробів, крім машин та устаткування становить 92,3%.

Виробництво чавуну, сталі та феросплавів первинного оброблення становить у 2022 р. 73,75% від усієї продукції металургійної галузі. У той же час виробництво готових виробів та

труб становить 9,35 та 7,13% відповідно при цьому частка виробництва дорогоцінних і інших кольорових металів є низькою та становить 5,91%.

Вартість основних засобів за період 2019–2021 рр. збільшилася на 4640815 млн. грн. і в 2021 році склала 12904376 млн. грн. (рис. 1).

Однією з проблем розвитку металургійних підприємств є втрата кваліфікованих кадрів, так чисельність працівників металургійної галузі, як показує аналіз, щорічно скорочується. За досліджувані роки середньорічна кількість найманих працівників в металургії скоротилося на 92,3 тис. осіб. Одночасно спостерігається фізичне і моральне старіння активної частини основних засобів підприємств. Щодо морального зносу основних засобів, Україна є однією з двох країн світу, де продовжує використовуватися технологія виплавки сталі у мартенівській печі, від якої країни світу відмовилися на користь більш дешевого киснево-конверторного способу або електроплавильного, що забезпечує найбільшу якість продукції.

Експортні операції металургійних підприємств (табл. 3) протягом 2018–2022 років зменшуються на 7400,6 млн. дол. Це пов'язано з прямою залежністю України від експортованих матеріалів, необхідних для виробництва металопродукції, зростанням обсягів виплавленої сталі в Китаї, яка є значно дешевшою за рахунок низької собівартості, збільшення обсягу експортованого напівфабрикату та готового профільного сорту з Індії та російської федерації та низький рівень споживання металопродукції на внутрішньому ринку.

Таблиця 1

Кількість підприємств за видами економічної діяльності у 2018–2022 роках, одиниць *

Галузь	2018	2019*	2020	2021	2022
Промисловість всього, в т.ч.	49130	42187	42564	38555	42023
Переробна промисловість, в т.ч.	41399	35878	36000	32435	35197
Частка у промисловості, %	84,26	85,05	84,58	84,13	83,76
Частка у переробній промисловості, %	10,21	10,10	10,38	10,91	10,98
Металургійна, в т.ч.	4227	3624	3737	3539	3863
- металеве виробництво	620	533	561	544	570
- виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	3607	3091	3176	2995	3293

Джерело: складено автором на основі [9–13]

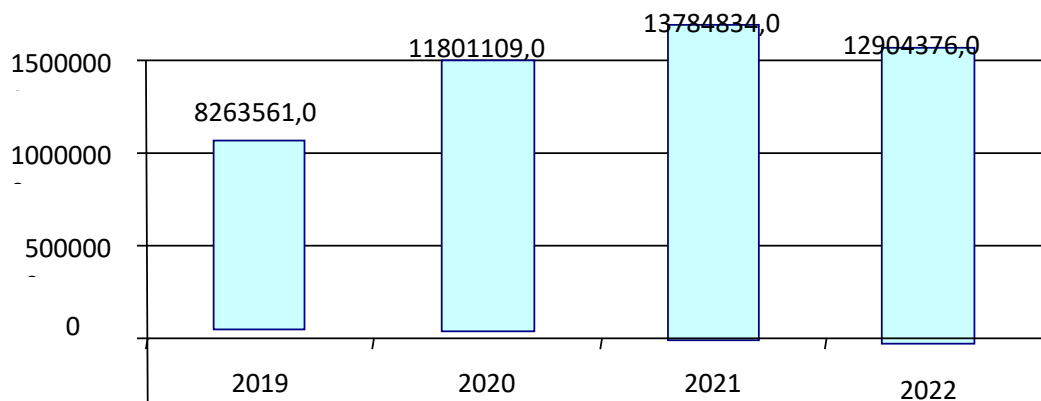
* - Дані наведено без урахування результатів діяльності банків, бюджетних установ, за 2018–2022 роки території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини територій у Донецькій та Луганській областях.

Таблиця 2

**Обсяг реалізованої продукції металургійних підприємств України
у 2019–2022 рр., млн. грн.**

Показники	2019	2020	2021	2022
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин та устаткування, в т.ч.:	227547,4	266610,7	302957,9	391164,9
Металургійне виробництво, в т.ч.	208524,2	242788,5	274323,8	354584,7
виробництво чавуну, сталі та феросплавів	173309,9	202521,0	234535,9	296972,1
- виробництво труб, порожнистих профілів і фітінгів із сталі	18738,0	18468,5	16520,2	25289,6
- виробництво іншої продукції первинного оброблення сталі	4810,1	5823,0	7412,7	9407,7
- виробництво дорогоцінних і інших кольорових металів	10732,9	14864,0	14558,9	20957,3
2. Виробництво готових металевих виробів, крім машин та устаткування, в т.ч.	19023,2	23822,2	28634,1	36580,2
- виробництво будівельних металевих конструкцій та виробів	3702,5	4526,1	5450,2	8045,3
- кування, пресування, штампування, профілювання; порошкова металургія	534,6	429,9	482,9	554,0
- обробка металів та нанесення покриття на метали; механічне оброблення металевих виробів	1689,5	2057,7	2479,7	2711,8
- виробництво інших металевих виробів	9318,0	12096,4	13529,8	17733,4

Джерело: складено автором на основі [9–13]

**Рис. 1. Вартість основних засобів металургійних підприємств України
за 2019–2022 рр., млн. грн.**

Джерело: складено автором на основі [9–13]

При цьому у структурі експорту металопродукції домінувала продукція з відносно низькою доданою вартістю – чорні метали, частка яких у 2022 р. становила 85,60% від загального експорту металовиробів. Отже, стабільність української металургійної галузі залежить як від ситуації на світовому ринку сталі, так і від якості та конкурентоспроможності її продукції.

Імпорт металопродукції зменшився у 2022 р. порівняно з 2018 р. на 1940,4 млн. дол. Передумови для зменшення імпорту металургійної продукції склалися ще у 2021 році, коли зменшився попит на внутрішньому ринку. Проте стрімке скорочення імпорту останніх двох років металургійної продукції в першу чергу пов'язано із падінням курсу гривні та відповідним підняттям цін на імпортну продукцію [4].

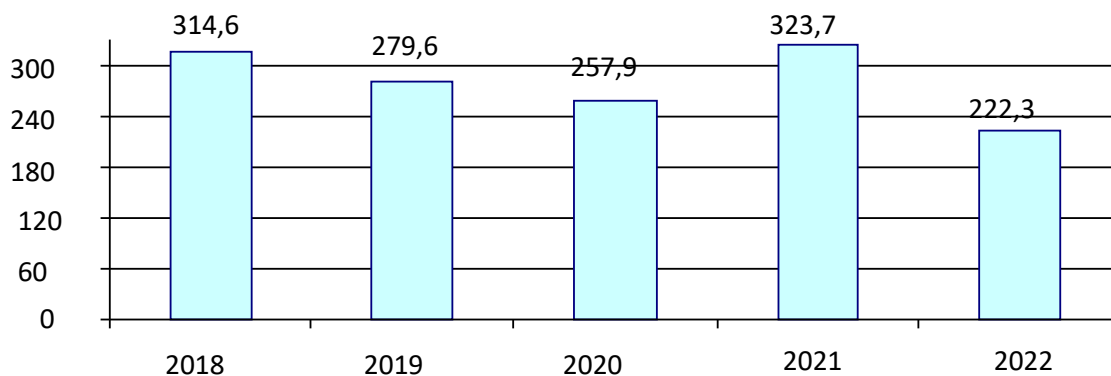

Рис. 2. Середньорічна кількість найманих робітників металургійних підприємств, тис. чол.

Джерело: складено автором на основі [9–13]

Таблиця 3

Показники експорту та імпорту металургійних підприємств України за 2018–2022 рр.

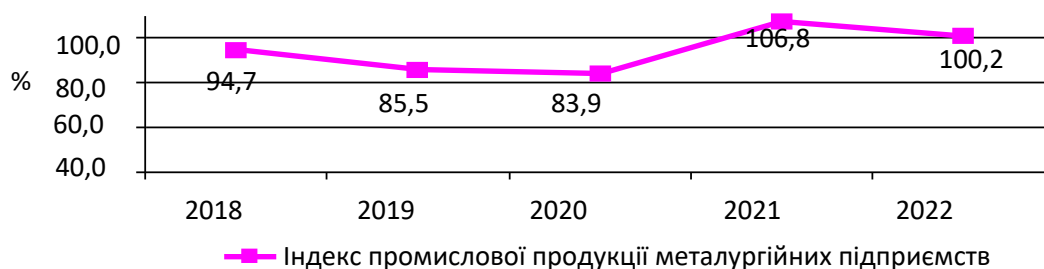
Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Експорт продукції, в т.ч., млн.дол.	17525,2	15229,0	9470,7	8338,9	10124,6
- черні метали	14314,8	12905,4	8077,6	7247,2	8666,2
- вироби з чорних металів	2557,2	1691,0	917,0	689,8	896,5
- мідь і вироби з неї	163,0	162,6	116,7	74,7	132,5
- нікель і вироби з нього	20,0	21,9	5,7	6,3	5,6
- алюміній і вироби з нього	143,7	126,6	112,4	92,7	129,2
- свинець і вироби з нього	19,9	21,5	22,7	29,3	44,7
- цинк і вироби з нього	6,8	17,3	22,7	29,7	44,7
- інші недорогоцінні метали	128,1	133,0	97,1	77,9	95,6
- інструменти, ножові вироби	38,4	24,0	103,3	103,6	131,8
Імпорт продукції, млн. дол.	4953,2	3324,4	2004,2	2306,5	3012,8
- черні метали	2212,9	1298,5	685,7	798,5	1134,6
- вироби з чорних металів	1190,3	840,3	522,0	647,2	807,2
- мідь і вироби з неї	148,5	79,6	48,0	57,8	89,5
- нікель і вироби з нього	232,6	175,6	107,3	86,7	76,3
- алюміній і вироби з нього	464,9	364,0	255,0	274,0	368,6
- свинець і вироби з нього	33,9	10,8	5,2	5,0	12,6
- цинк і вироби з нього	48,9	40,9	36,3	46,0	73,1
- інші недорогоцінні метали	96,9	100,3	66,1	49,6	45,0
- інструменти, ножові вироби	246,4	191,9	133,7	157,6	194,1

Джерело: складено автором на основі [9–13]

При цьому в структурі імпорту істотно зросла частка алюмінію – з 9,39% у 2018 р. до 12,23% у 2022 р. при скороченні обсягів імпорту у натуральному вираженні зі 464,9 тис. т до 368,6 тис. т відповідно. Значні обсяги імпорту алюмінію та продуктів з нього зумовлені, серед іншого, зупиненням у липні 2019 р. виробництва алюмінієвої катанки на провідному підприємстві галузі –

ПАТ «Запорізький виробничий алюмінієвий комбінат». Інше провідне підприємство галузі, ТОВ «Миколаївський глиноземний завод», перебуває під контролем російського холдингу «РУСАЛ» і працює на імпортній сировині.

Характер змін виробництва металургійної продукції за 2018–2022 рр. має не постійний характер (рис. 3). В 2019 році в машинобуду-

Рис. 3. Динаміка індексів промислової продукції металургійних підприємств у 2018–2022 рр., % до відповідного періоду попереднього року

Джерело: складено автором на основі [9–13]

ванні відбувся спад виробництва відповідно з попереднім роком на 7,4 в.п., у 2020 році в металургійній галузі спад виробництва порівняно з попереднім роком склав 1,6 в.п. У 2021–2022 рр. темпи виробництва поступово нарощуються у металургійній галузі.

Найгострішою проблемою розвитку металургійної галузі в 2018 р. була вкрай низька рентабельність продукції. За період 2019–2022 рр. рівень рентабельності зростає, тоді як у металургійній галузі зростання рентабельності спостерігається тільки у 2021 р.

Металургія гостро потребує припливу інвестицій. Брак інвестицій у машинобудівну та металургійну галузь пояснюється високим зносом основних фондів і збільшенням податкового навантаження на підприємства з боку держави.

Невідповідність технологій обробки металу та виробництва готового продукту є однією з основних проблем, які стримують розвиток галузі на нинішньому етапі. При цьому очевидним є те, що без залучення іноземних інвестицій здійснити перехід галузі до сучасних виробничих процесів буде неможливо, оскільки фінансових ресурсів компаній для реалізації таких масштабних проєктів буде недостатньо.

Наразі ситуація із залученням прямих іноземних інвестицій у металургійну галузь України є досить складною: з огляду на військові дії (військовий стан), можливості інвестування у галузь значно знижуються. Окрім цього, ризики вкладення коштів у компанії, розміщені у безпосередній близькості до території проведення військових дій, так само як макроекономічні та політичні ризики, нині є надзвичайно високими – усе це обумовило зниження обсягів інвестицій у металургійну галузь за останні 5 років з 3354,6 млн. дол. США до 1645,6 млн. дол. США [4].

Відмінна риса сучасного етапу розвитку вітчизняної металургії – зростаюче зни-

ження ролі зовнішнього та внутрішнього ринку. У структурі споживання металопродукату з чорних металів основна частка належить будівельній галузі (36%) і трубні промисловості (23%). Частина, що залишилася припадає на виробництво метизів (12%), машин і устаткування (9%), побутової техніки (4%), автомобілебудування (3%) та ін. Слід зазначити, що стан та динаміка розвитку металургійної галузі України є галузевим фільтром, який визначає інноваційні можливості металургійних підприємств та сприяє підвищенню їх конкурентоздатності як на ринку України (на світовому ринку також).

З метою визначення впливу макроекономічних факторів на інноваційні можливості металургійних підприємств здійснено аналіз експертних оцінок за допомогою методу парних порівнянь на основі багатовимірного ранжування. Урахування галузевих фільтрів, є необхідною передумовою прийняття якісних управлінських рішень, спрямованих на досягнення ефективної роботи металургійних підприємств, їх стійкого функціонування та визначення перспективних напрямів розвитку (табл. 4).

За результатами проведеного опитування дані були узагальнені, систематизовані та проаналізовані, що дозволило оцінити дію галузевих фільтрів на інноваційні можливості металургійних підприємств (табл. 5).

З урахуванням значної кількості осіб (10 осіб), які взяли участь в опитуванні, отримані результати відповідають ситуації, що склалася в сфері діяльності металургійних підприємств (табл. 6).

Проведені розрахунки дозволяють зробити висновки, що найбільший вплив на інноваційні можливості металургійних підприємств мають наступні макроекономічні показники:

позитивно:

– обсяг реалізації продукції металургійних підприємств (рівень впливу – 10,20%). Спо-

Таблиця 4

**Визначення експертами рангів галузевих фільтрів впливу
на інноваційні можливості металургійних підприємств**

Експерт	Рівень компетентності	Параметр*								
		a ₁	a ₂	a ₃	a ₄	a ₅	a ₆	a ₇	a ₈	a ₉
1	0,79	2	9	1	6	3	7	8	4	5
2	1,00	1	3	2	5	4	7	6	9	8
3	0,76	1	2	7	4	8	6	3	5	9
4	0,79	7	2	8	3	6	9	4	1	5
5	0,84	2	9	3	4	1	7	5	6	8
6	0,92	2	9	1	5	4	6	3	7	8
7	0,44	8	9	7	5	6	3	1	4	2
8	0,68	2	1	9	7	5	4	6	3	8
9	0,79	1	6	3	5	8	4	9	2	7
10	0,91	1	6	4	2	9	8	5	3	7
Сума рангів зважених за рівнем компетентності експертів, B_i		18,97	43,89	33,08	35,84	42,26	50,08	40,90	36,34	55,04
Середня оцінка		1,90	4,39	3,31	3,58	4,23	5,01	4,09	3,63	5,50
Відхилення від середньої суми рангів $(B_i - \bar{B})$		-20,63	4,29	-6,52	-3,76	2,66	10,48	1,30	-3,26	15,44
Квадрати відхилень		425,60	18,40	42,51	14,14	7,08	109,83	1,69	10,63	238,39

Джерело: розроблено автором

*Примітка. Параметр – вага коефіцієнтів для оцінки показників галузевого фільтру, який характеризує розвиток металургійних підприємств:

a₁ – динаміка обсягів виробництва сталі; a₂ – обсяг реалізації продукції продукції металургійних підприємств; a₃ – прямі іноземні інвестиції; a₄ – вартість основних коштів; a₅ – кількість найманих працівників; a₆ – експорт; a₇ – імпорт; a₈ – рівень рентабельності; a₉ – капітальні інвестиції.

Таблиця 5

Таблиця переваг

Параметр i	Параметр j									Сума
	a ₁	a ₂	a ₃	a ₄	a ₅	a ₆	a ₇	a ₈	a ₉	
a ₁	x	8	7	8	7	9	8	8	8	63
a ₂	2	x	3	4	6	5	5	3	6	34
a ₃	3	7	x	5	6	7	6	4	7	45
a ₄	2	6	5	x	5	7	6	5	8	44
a ₅	3	4	4	5	x	5	5	4	6	36
a ₆	1	5	3	3	5	x	3	3	6	29
a ₇	2	5	5	4	5	7	x	5	8	41
a ₈	2	7	6	5	6	7	5	x	8	46
a ₉	2	4	3	2	4	4	2	2	x	23
Сума	17	46	36	36	44	51	40	34	57	x

Джерело: розроблено автором

Таблиця 6

**Результати оцінки впливу макроекономічних факторів
на інноваційні можливості металургійних підприємств**

Параметр	Рівень важливості показника
1. Динаміка обсягів виробництва сталі	0,1481
2. Обсяг реалізації продукції металургійних підприємств	0,1020
3. Прямі іноземні інвестиції	0,1383
4. Вартість основних засобів	0,1432
5. Кількість найманих працівників	0,0757
6. Експорт	0,0882
7. Імпорт	0,1055
8. Рівень рентабельності	0,1504
9. Капітальні інвестиції	0,0485
Сума	1,0000

Джерело: розроблено автором

стерігаються високі темпи приросту металургійного виробництва (70,0%), що позитивно впливає на збільшення експорту продукції та прибутку підприємств;

– експорт (рівень впливу – 8,82%), імпорт (рівень впливу – 10,55%).

Металургійна промисловість є [3]:

– експортно-орієнтованою, збільшення обсягів експорту позитивно впливає на підприємства даної обрості та стимулює їх подальший розвиток

– капітальні інвестиції (рівень впливу – 4,85%). Тенденція щодо збільшення капітальних інвестицій в 2020–2021 рр. в металургійну галузь України сприяє впровадженню інноваційних технологій та оновлення обладнання, що, в свою чергу, спонукає металургійні підприємства до укріплення своїх позицій на зовнішньому та внутрішньому ринку;

негативно:

1) динаміка обсягів виробництва сталі (рівень впливу – 14,81%). Скорочення внутрішнього попиту за рахунок посилення державного регулювання цін є факторами зниження темпів росту виробництва сталі у світі, що, в свою чергу, негативно впливає на подальший розвиток металургійного комплексу України;

2) прямі іноземні інвестиції (рівень впливу – 13,83). Залучення прямих іноземних інвестицій у металургійну галузь України є досить складною у зв'язку з військовими діями на Сході країни, що стримує розвиток металургійного комплексу;

3) вартість основних засобів (рівень впливу – 14,32%). Високе фізичне і моральне

старіння активної частини основних засобів підприємств призводить до зниження якості продукції та підвищення її собівартості, що зменшує її конкурентоспроможність на мировому ринку;

4) рівень рентабельності операційної діяльності (рівень впливу – 15,04%). Низький рівень рентабельності продукції та високі процентні ставки за позиковими коштами не стимулює розвиток металургійної галузі економіки та підвищення експорту її продукції;

5) кількість найманих працівників (рівень впливу – 7,57%). Однією з проблем розвитку металургійних підприємств є втрата кваліфікованих кадрів, що призводить до зменшення якості продукції, збільшення браку та підвищення її собівартості, що не сприяє підвищення рейтингу на мировому ринку.

Короткострокові перспективи розвитку металургійного сектора залишаються несприятливими через відсутність джерел зростання, обмеженості зовнішнього та внутрішнього ринків, веденням бойових дій в Україні і уповільнення світової економіки. При посиленні обмежень металургійна промисловість в Україні ризикує понести вагомні економічні втрати.

Висновки. Таким чином, слід зазначити, що основними проблемами чорної металургії України, є:

1) експортна орієнтація країни,; високі внутрішні ціни на метал і металопродукцію;

2) технологічна відсталість української металургії від європейської (III і IV технологічні уклади), в той час як у світі активно розвивається п'ятий технологічний уклад;

3) висока екологічна небезпека металургійних виробництв; металургійне виробництво належить приватним власникам (фізичним і юридичним особам), що не завжди позитивно впливає на можливості впровадження інноваційних розробок.

Зазначено, що стан та динаміка розвитку металургійного комплексу України є галузевим фільтром, який визначає інноваційні можливості металургійного комплексу України та сприяє підвищенню їх конкурентоздатності на

ринку України. Здійснено з метою визначення впливу галузевих фільтрів на інноваційні можливості металургійної галузі аналіз експертних оцінок за допомогою методу парних порівнянь на основі багатовимірного ранжування, що є необхідною передумовою прийняття якісних управлінських рішень, спрямованих на досягнення ефективної роботи металургійних підприємств, їх стійкого функціонування та визначення перспективних напрямів розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бажал Ю.М. Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема : навч. посібник. Київ: Пульсари, 2015. 278 с.
2. Гавриш О. М. Інноваційне підприємництво: сутність, значення та проблеми в сучасних умовах функціонування / О. М. Гавриш, В. П. Пильнова, О. В. Пісковець. // *Економіка та держава*. – 2020. – № 12. – С. 109–113.
3. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління : [моногр.] / А. В. Гриньов. – Харків : ІНЖЕК, 2003. — 308 с.
4. Івченкова О. Ю. Інноваційне підприємництво як складова стратегії розвитку економіки України / О. Ю. Івченкова, К. М. Крикуненко. // *Економічний вісник Донбасу*. – 2018. – № 3. – С. 141–146.
5. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2010. – 334 с.
6. Жаліло Я.А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика : [Текст] / Я. Жаліло. — К. : НІСД, 2003. – 286 с.
7. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку : [моногр.] / В. В. Зянько. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. — 397 с.
8. Забашта Є.Ю. Розробка методичного підходу щодо процесу управління ризиком втрати інноваційних можливостей // *Проблеми та перспективи розвитку інноваційного підприємництва*. – 2020. – 1(24).
9. Офіційний сайт ПрАТ «Металургійний комбінат «АЗОВСТАЛЬ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://azovstal.metinvestholding.com/ua> (дата звернення: 10.01.2022).
10. Офіційний сайт ПАТ «Дніпропетровський металургійний комбінат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dnkd.dp.ua (дата звернення: 10.01.2022).
11. Офіційний сайт ПрАТ «Дніпропетровський металургійний завод» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : dmz-petrovka.dp.ua (дата звернення: 10.01.2022).
12. Офіційний сайт ПАТ «ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zaporizhstal.com/ua (дата звернення: 10.07.2022).
13. Офіційний сайт ПрАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ilyichsteel.metinvestholding.com> (дата звернення: 10.07.2022).
14. Стадник В. В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства : навч. посібник / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 327 с.
15. Яцкевич І. В. Інноваційна політика України у післявоєнний період / І. В. Яцкевич. // *Економіка та суспільство*. – 2022. – № 39. – С. 39–53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-53>.
16. Sanchez J. C., Innovation, Entrepreneurship, and Economic Development: A Review of the Recent Economic Literature / J. C. Sanchez // *Journal of Developmental Entrepreneurship*. – 2020. – № 25. – С. 198–204.
17. Shumpeter, Y. (1982). *Theory of Economic Development*. Moscow: Progress. 455 p.
18. Teece D. J., Profiting from innovation in the digital economy: Enabling technologies, standards, and licensing models in the wireless world / D. J. Teece // *Research Policy*. – 2018. – № 47(8). – P. 1367–1387.

REFERENCES:

1. Bazhal, Yu.M. (2015). *Innovative entrepreneurship: creativity, commercialization, ecosystem*. Kyiv: Pulsary [in Ukrainian].
2. Havrysh, O. M., Pylnova, V. P. & Piskovets, O. V. (2020). Innovative entrepreneurship: essence, meaning and problems in modern operating conditions. *Economy and the state*, 12, 109–113 [in Ukrainian].

3. Hrynyov, A. IN. (2003). *Innovative development of industrial enterprises: concept, methodology, strategic management*. Kharkiv: INZHEK [in Ukrainian].
4. Ivchenkova, O. Yu. & Krykunenko, K. M. (2018). Innovative entrepreneurship as a component of the economic development strategy of Ukraine. *Economic Bulletin of Donbass*, 3, 141–146 [in Ukrainian].
5. Ilyashenko, S. M. (2010). *Innovation Management*. University Book [in Ukrainian].
6. Galilo, Ya. A. (2003). *Economic strategy of the state: theory, methodology, practice*. K. : NISD [in Ukrainian].
7. Zjanjko, V. V. (2008). *Innovative entrepreneurship: essence, mechanisms and forms of development*. UNI-VERSUM-Vinnytsia [in Ukrainian].
8. Zabashta, E. (2020). DEVELOPMENT OF A METHODOLOGICAL APPROACH TO THE RISK MANAGEMENT PROCESS OF LOSS OF INNOVATIVE OPPORTUNITIES. *Problems and prospects of entrepreneurship development*, (24), 64. <https://doi.org/10.30977/ppb.2226-8820.2020.24.0.64> [in Ukrainian].
9. *Official site of PJSC "AZOVSTAL Metallurgical Combine"* (2022). <https://azovstal.metinvestholding.com/ua> [in Ukrainian].
10. *Official website of PJSC "Dnipropetrovsk Metallurgical Plant"* (2022). www.dmkd.dp.ua [in Ukrainian].
11. *Official website of PJSC "Dnipropetrovsk Metallurgical Plant"* (2022). dmz-petrovka.dp.ua [in Ukrainian].
12. *Official website of PJSC "ZAPORIZH METALLURGICAL PLANT "ZAPORIZHSTAL"*(2022). www.zaporizhstal.com/ua [in Ukrainian].
13. *Official website of PJSC "ARSELORMITTAL KRYVY RIG"*. <http://ilyichsteel.metinvestholding.com> [in Ukrainian].
14. Stadnyk, V. IN. (2011). *Strategic management of innovative development of the enterprise*. Khmelnytskyi: KhNU [in Ukrainian].
15. Yatskevych, I. V. (2022). Innovative policy of Ukraine in the post-war period". *Economy and society*, 3, 39–53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-53> [in Ukrainian].
16. Sanchez, J. C. (2020). Innovation, Entrepreneurship, and Economic Development: A Review of the Recent Economic Literature. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 25, 198–204 [in English].
17. Shumpeter, Y. (1982). *Theory of Economic Development*. Moscow: Progress. 455 [in English].
18. Teece, D. J. (2018). Profiting from innovation in the digital economy: Enabling technologies, standards, and licensing models in the wireless world. *Research Policy*, 47(8), 1367–1387 [in English].